

WYDZIAŁ IV

Krajowy

Andrzej Wiktor 4 II 1931–31 XII 2018

W ostatni dzień 2018 r., miesiąc przed swoimi 88. urodzinami, odszedł od nas prof. Andrzej Wiktor, członek korespondent PAU. Był człowiekiem o wspaniałej osobowości, dla którego nauka była życiowym powołaniem, którego pasjonował świat przyrody, co świetnie oddaje tytuł książki, w której podsumował całe swoje życie – *Życie z przyrodą w tle* (PAU, Kraków–Wrocław 2011). Był niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie malakologii – nauki o mięczakach, i uznawanym na całym świecie specjalistą w zakresie badań ślimaków nągich.

Andrzej Hubert Wiktor urodził się 4 lutego 1931 r. w Nowej Wsi koło Rzeszowa w rodzinie ziemiańskiej. Dzieciństwo spędził w odziedziczonym przez ojca dworze. Był najmłodszy z czwórki dzieci Wiktorów – Józefa i Marii, pochodzącej z hrabiowskiej rodziny Łosiów. Początkowo uczęszczał do szkoły powszechnej w Czudcu, ale dalszą edukację w końcowej fazie okupacji pobierał w domu. Do gimnazjum uczęszczał najpierw w Gorlicach, dokąd przeniósł się rodzina Wiktorów pod koniec wojny, a następnie w Sopocie, gdzie ostatecznie zamieszkali po opuszczeniu rodzinnego majątku na zawsze. Edukację kontynuował w jezuickim liceum w Gdyni-Orłowie, gdzie w 1949 r. uzyskał maturę. Duży wpływ na kształtowanie osobowości młodego Andrzeja wywarło harcerstwo, do którego w tym czasie należał przez kilka lat, aż do jego rozwiązania w 1949 r. Jak sam wspominał, nabyte wówczas umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach i rozsądne podejmowanie ryzyka okazały się nieocenione w czasie późniejszych wypraw zoologicznych, często samotnych, do tropikalnych dżungli czy w niedostępne góry.

Jesienią 1949 r. Andrzej Wiktor rozpoczął studia biologiczne na Uniwersytecie w Poznaniu, gdzie po trzech latach uzyskał licencjat, stopień magistra

otrzymał natomiast na Uniwersytecie Wrocławskim, ponieważ studiów magisterskich wówczas w Poznaniu nie było. Będąc jeszcze studentem, rozpoczął pracę jako asystent w Katedrze Biologii Ogólnej Akademii Medycznej we Wrocławiu. W wolnych chwilach prowadził badania nad mięczakami, zarówno w terenie, jak i w „domowym” laboratorium, publikował prace i przygotowywał doktorat. Pracę doktorską, dotyczącą mięczaków Ziemi Kłodzkiej, obronił na Uniwersytecie Poznańskim w 1962 r. Następnie, po 9 latach pracy na Akademii Medycznej, dostał etat w Muzeum Zoologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego (obecnie Muzeum Przyrodnicze), gdzie spędził całe swoje naukowe życie, aż do przejścia na emeryturę w 2002 r. Tam też zrealizował pozostałe etapy kariery naukowej. Habilitował się w 1971 r., ale ze względów politycznych (nigdy nie należał do partii) nie dostał etatu docenta, dopiero gdy w 1973 r. został mianowany prodziekanem, to w jakiś czas potem uzyskał to stanowisko. W 1980 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego oraz etat dyrektora Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Wrocławskiego i tę funkcję pełnił przez siedem kadencji (21 lat). W 1984 r. został wybrany na rektora UW, ale ówczesne władze komunistyczne nie zatwierdziły tego wyboru, podając powód, że „jako rektor nie zapewni socjalistycznego wychowania studentów”. Tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1989 r.

Prof. Wiktor, oprócz pełnienia wspomnianych funkcji na Uniwersytecie, udzielał się w wielu innych organizacjach i instytucjach, również redakcjach czasopism i w komitetach naukowych. W latach 1981–1984 był członkiem Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w latach 1990–1992 – członkiem Komitetu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, a ponad 20 lat – członkiem Komitetu Zoologii PAN. Był też wieloletnim członkiem Rady Naukowej Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN oraz Muzeum i Instytutu Zoologii PAN. Przez dwie kadencje pełnił funkcję przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Zoologicznego (1979–1983 i 1987–1990), od 1991 r. był członkiem Stowarzyszenia Malakologów Polskich i honorowym członkiem Die Naturforschende Gesellschaft der Oberlausitz. Udzielał się też jako przewodniczący lub członek rad redakcyjnych różnych czasopism, jak: *Przegląd Zoologiczny*, *Fauna Polski*, *Annales Zoologici*, *Fragmenta Faunistica*, *Malacological Review* (Michigan, USA), a także był wydawcą *Prac Zoologicznych Acta Universitatis Wratislaviensis*. Za swoją działalność naukową był wielokrotnie honorowany nagrodami, zarówno Ministra, jak i Rektora. Chociaż stronił od polityki, to w trudnych latach osiemdziesiątych został członkiem „Solidarności” na Uniwersytecie, a także działał w podziemnym Społecznym Komitecie Nauki.

Dorobek naukowy prof. Wiktora obejmuje około 100 prac oryginalnych, poświęconych głównie ślimakom nagim, ale jest też autorem kilku książek, m.in. *Ślimaki lądowe Polski* (Mantis, Olsztyn 2004). Prowadził liczne

badania terenowe, zarówno w górach Europy, jak i podczas dłuższych wypraw w odległe zakątki świata: do Papui-Nowej Gwinei, do Chin i Tybetu, ale też w czasie kilkumiesięcznego pobytu na rybackim kutrze na łowiskach atlantyckich. Zebrane materiały były podstawą do opisania wielu nowych dla nauki gatunków ślimaków, nie tylko nagich, oraz wzbogaciły muzealną kolekcję. W sumie opisał 60 gatunków ślimaków oraz 12 innych taksonów (od podrodzajów do rodzin).

Z żoną Jadwigą, też zoologiem, którą poślubił w 1954 r. i z którą razem pracowali w Muzeum, przeżyli 43 lata, mieli córkę Zofię i troje wnuków. Kilka lat po śmierci żony ożenił się po raz drugi. Hanna Mizgajska-Wiktor, profesor Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, przywróciła mu radość życia i towarzyszyła w kolejnych wyjazdach, dalekich (np. Kuba, Turcja, Majorka, Sardinia) i bliskich (zwłaszcza coroczne wędrówki po Polsce), w których i ja miałam przyjemność uczestniczyć. Prof. Wiktor był wspaniałym przewodnikiem w czasie tych wędrówek, zawsze zwracał uwagę na otaczającą przyrodę – znał się nie tylko na ślimakach, ale potrafił zidentyfikować wiele owadów, ptaków i roślin, a przy tym był pełnym humoru gawędziarzem. Niestety, postępująca choroba powodowała coraz większą niesprawność, ale jeszcze w lecie 2017 r., w czasie ostatniej wspólnej wycieczki na Kaszuby, udało nam się „zdobyć” Wieżycę.

Ewa Stworzewicz